

Charakteristika staroslověnštiny

(probráno na semináři)

- zachovává tyto praslovanské znaky (na rozdíl od češtiny, charakteristika jednotlivých znaků viz Praslovanština (probráno v semináři))

- 1) Nazální vokály (v češ. zanikly, zůstaly v polštině)
- 2) Jery (v češ. zanikly, zůstaly jako znaky v ruštině a bulharštině)
- 3) Duál (v češ. zanikl, pozůstatky – párové lidské (zvířecí) orgány a části těla, číslovky dvě, obě, dvě stě)
- 4) Jednoduchý minulý čas (dvojitá podoba - aorist, imperfektum, v češ. dnes pouze složený slovesný tvar např. *umychъ* (aorist) = *umyl jsem*)

- praslovanské znaky se vyvíjely takto (srov. staroslověnského a českého stavu)

5) metateze likvid:

psl. stsl. čes.

gordъ > *gradъ* stč. *grad* (nč. *hrad*)

golva > *glava* stč. *glava* (nč. *hlava*)

bergъ > *brěgъ* stč. *brěg* (nč. *břeh*)

melko > *mlěko* stč. *mlěko* (nč. *mléko*)

(ale stsl. *ravn* x čes. *rovný*)

6) skupiny tj, kt, dj > št, žd

psl. *svetja* > stsl. *svešta*, stč. *svieca* (> nč. *svíce*), psl. *noktъ* > stsl. *noštъ*,
nč. *noc*, psl. *medja* > stsl. *mežda*, stč. *medza* (> nč. *mez*)

7) zachování skupin tl, dl

čes. *pletl*, *vedl* x stsl. *velъ*, *plelъ*

8) skupiny kv, gv podlehly palatalizaci

stč. *květ, gvězda* (> nč. *hvězda*) x stsl. *cvěť, zvězda*

9) za skupiny bj, pj, mj, vj > blj, plj, mlj, vlj

stč. *zem'a* (> nč. *země*), x stsl. *zemlja*

10) hláska ch > s ve II. a III. palatalizaci

stč. *o múšě* (>nč. *mouše*), stč. *veš* (kerý) x stsl. *musě, vьsь*

Další znaky (výběr, více viz např. R. Večerka: *Staroslověnština v kontextu slovanských jazyků*, 2006):

11) málokdy se užíval bezpředložkový lokál

12) užívalo se supinum (vyskytovalo se po slovesech pohybu v platnosti vyjádření účelu – např. *chci spáti* (infinitiv) x *jdu spat* (supinum))

13) syntax - užíval se tzv. absolutní dativ - participiální vazba dativní v platnosti příslovečného určení času (např. *Prohýřivšímu jemu vše* = když prohýřil vše)

(Pozn.: Poznámky ke staroslověnskému jazyku naleznete také zde:
http://www.moraviamagna.cz/jazyk/j_stsl1.htm)